

Milutinovičeva narava je nagnjena k otožnosti in pesmističnemu, svetoboljskemu žalovanju (celo jadikovanju!), ki beži od realnosti k sanjam in si išče zadnje utehe v smrti: «Smrt skora večiti donese san». (18. str.) Življenje mu je neznosno, v njem vidi le žalost in bolečino: «Život jedan, koji zna samo za bol, za očaj, za smrt; život jedan, za koga je sreća samo puste varke krak; Život jedan, kome je sve samo put kroz večne tramnice vrt.» (Str. 17.) On ve, da «za mene postojе samo jedino sni». In: «Zaspati, umreti, minuti; — tek na onom će svetu sinuti, — mir i zaborav.» — Njegova erotika je bolna, kakor je bolna vsa njegova duševnost. Odtod meditativnost njegove pesmi in kontemplativnost, ki pa je na dnu le miselno dognana in ne čuvstveno preoblikovana v umetniško popolnost. Zato se tako ponavlja, zato se meče v opoj izrazu in otožni nejasnosti. Najstalnejša in vedno se ponavljajoča njegova misel je: minljivost, preteklost, smrt in bolečina. Naslov!

Zbirka je kljub mnogim nedostatom in nedognanostim, kljub čuvstveni in miselni monotonosti, prikupljiva v enem, da se namreč začuti v nekaterih pesmih pristno čuvstvo.

Anton Ocvirk.

Paula von Preradović, Südlicher Sommer. München. Verlag Josef Kösel und Friedrich Pustet. 1929. 102 str.

Nemška pesnica hrvaškega pokolenja, Pavla Preradovičeva, je izdala svojo prvo pesniško zbirko «Südlicher Sommer». Mnogo teh pesmi poznam že iz raznih revij, časopisov in večjih dnevnikov (Westermanns Monatshefte, Die Jugend, Neue Freie Presse, Zagreber Morgenblatt itd.). Skoro vsaka mi je zapustila kak vtis, kakor n. pr. čudoviti «Beethoven», bodisi v celoti, bodisi po kaki značilni kitici. Ne da bi jih smatrala za poobčutene, so me tu pa tam spominjale pesmi onih dveh nemških lirikov, ki jih med novejšimi cenim najvišje, to je R. M. Rilkeja in Ruthe Schaumannove. Tenkočutnost v dotiku z najbolj vsakdanjim, preprostost v dotiku z najbolj nenavadnim sta se mi videli sorodni Rilkeju, neka melodija jezika ali, globlje, neka čuvstvenost pa sorodna Schaumannovi. Pač pa je Preradovičeva kot ženska in tudi kot pesnica bližja zemlji, ni tako profinjena, tako pronikujoča v najsubtilnejše pojave duše, prirode in umetnosti in tudi ni tako silno obsežna kakor Rilke, ta gigant nežnega. Od globoko religiozne in mistične Schaumannove se razlikuje po večji tostranosti osnutkov, najsi tudi odkriva v nekaterih posebno občutenih pesmih dušo, ki rada zazveni v nepojmljivem. — Preradovičeva je s to zbirko dokazala, da je izvirno nadarjena, da ima močno in izrazito žensko čuvstvo, njen jezik je sodoben in kultiviran, pri čemer očitno sodeluje njen veliki zmisel za glasbo. Večina njenih pesmi je nastala nujno in naravno; nič ni izmodrovanega, vse prihaja od tamkaj, kamor tudi poet sega samo s slutnjo: «Ich bin das Echo Eines nur, der rief.» In samo to, kar se tipajoče ustvarja, ne pa, kar se razumsko tvori, je tisto, za kar gre v umetnosti vedno, posebno pa na nevarnem polju nemške lirike, po katerem hodi toliko poklicanih in še več nepoklicanih. Kajti nikoli ne more nekaj izkonstruiranega podati enkratnega in edinstvenega lica pesniške osebnosti, ker ne izvira iz njenega notranjega življenja in torej ni nujna samoizpoved. Samo čuvstvo vzbuja čuvstvo. Samo iz nepotvorjenega prikazovanja občutenega črpa lirika svojo upravičenost, jo dokazuje kot tako, kakor vse, kar je živega. Notranja velenapetost umetnikova, ki je v njenem bistvu prav za prav ne moremo orisati, nosi tako rekoč v sebi že vso umetnino v kali. Ta velenapetost je nekaj tako močnega, da se ji umetnikova volja mora podrediti. Umetnina je po svoji moči in intenzivnosti odvisna od te velenapetosti in samo v lastnostih druge vrste, kakor sta miselna dognanost in oblika, od umetnika. Ta je predvsem orodje, roka, ki piše:

«Und aus dem schwebend geisterhaften Chor
Löst sich die nie gehörte Melodie.»

Nekaj malo pesmi te zbirke ne ustreza pravkar stavljenim zahtevam. Te učinkujejo ob močni izvornosti drugih nekam izkonstruirano, so premalo nastale, preveč narejene. Če bi bila Preradovičeva izpustila te pesmi, bi bila zbirka popolnejša, izostali bi bili nekateri banalni zvoki, ki motijo ubranost. Sem spadata n. pr. «Die Hirtin» in «In Purpur thronst du». Pri dveh pesmih, ki v začetku lepo zazvenita, človek obžaluje, da ju pesnica ni izvedla z enako silo do konca («Ich bin ein roter Rosenstrauch», «Herbstliches Lied»). Ostrejše samokritiko bi morala Preradovičeva porabljeti tudi pri izbiri rim. Krajšanju besed bi se ta jezikovno tako spretna pesnica lahko izogibala, če bi se odločila k zavračanju teh malih, a tako motečih peg.

V podrobno analizo posameznih pesmi se tu ne moremo spuščati. Zadoščaj samo par opazk: V prvem delu «Junge Klage», ki vsebuje malone samo polnovredne pesnitve, nas zanima predvsem «An Petar Preradović, den Dichter». Tu izraža pesnica, posebno v prvem delu, na svojevrsten način svoje hrepenenje po nečem, kar je umrlo in vendar ni mrtvo; svojemu dedu kliče:

Mein ganzes Leben wusst ich kaum von dir,
Bis heut mein nachgeborener Schmerz dich rief.
Grossvater, schläfst du tief?

Zdi se res, kakor da se je v njej zbudil dedov duh. Zakaj vse te pesmi imajo na sebi nekaj svojevrstnega, kar nam jih dela posebno zanimive; najsi tudi je instrument, ki je pesnici tako pokorno poslušen, nemški jezik, duša, ki se izraža, melodija, ki zveni, je slovanska. Ves način, kako pesnica čuti in gleda, kako podaja, kar čuti in vidi, ves sladko-otožni nastroj, ki leži na dnu teh pesmi, je čisto slovanski, prav tako fatalističnost in vdanost njenega nazora. Tudi značilna vezanost v vsem, to sopodhrtevanje kot najmanjšega dela nečesa zagonetnega, neskončnega, je v večji meri lastna Slovanu nego Nemcu, ki je tudi kot pesnik bolj individualist in bolj zase zaključen svet. Tako se res zdi, ko da v nji na svojevrsten način izzveneva to, kar je zazvenelo v njenem dedu. Lilly Nowy.

SLOVENSKI JEZIK

Maurice Maeterlinck: Življenje čebel. Priredil Jos. Weste r. Založila Kmetijska matica. V Ljubljani 1929. Str. 100.

Evo vam zanimivega dela o «nedolžnih rosopivkah». Kdor pozna založniške zahteve, ne bo štel prireditelju v zlo, če je izpustil nekaj poglavij, oziroma odstavkov, zlasti ker je dodal pričujočemu čebelskemu životopisu še primeren uvod, iz katerega omenim to, da je slavni Flamec uporabil med drugimi tudi našega Janšo in pa Virgila, čigar 2000letnica se bo letos obhajala. Kdor pregleda to vneseno razpravo, se mora vprašati, zakaj je na indeksu kakor sploh vsa Maeterlinckova proizvodnja. Prevod se vobče čita gladko in težko bi bil kdo drugi bolje opravil to nalogo. Za manj šolane so tujke včasih v oklepaju raztolmačene. Pod črto pa najdeš popravke pri trditvah, ki jih je znanost doslej že točneje dognala. Manj pomembno je, če pojde nerazložena «zveneča posoda» (24) kmetu gluho mimo ušes. Pridevnik «kitinast», narejen po grški osnovi «chitón», bo bržkone vzbujala napačno zvezo s «kito».

Izražanje se mi zdi v izvorniku tu pa tam bolj pesniško, n. pr. é m o i doré et transparent — zlato-prosojni r o j (20). Ponekod pa je slovenitelj francosko